

PEČATNJAK GRAĐECA, XIV. st. Muzej grada Zagreba

PEČATNJAK GRADA TROGIRA, XIV. st.

PEČATNJAK PAVLA ŠUBIĆA, Zadar, Narodni muzej

i Dalmacija. Najstariji poznati pečati gradova su pečati Zadra (1190), Senja i Raba (1296). Na jednoj povelji iz 1296. uz pečate Senja i Raba nalaze se i pečati hrv. župana (povelja u Hrvatskome državnom arhivu). Najstariji crkv. pečati su pečat trogirskoga biskupa Treguana iz 1222, kaptola u Čazmi (1229) i Zagrebu (1234), te samostana u Ninu (1232). S kraja XIII. i poč. XIV. st. očuvani su pečati najstarijih hrv. velikaških rodova Babonića i Šubića. To su pečat Stjepana Babonića-Blagajskoga iz 1295. i pečat Pavla Šubića, bana Hrvatske i gospodara Bosne iz 1307, te najstariji dosad poznati pečatnjak istoga bana koji se čuva u Narodnome muzeju u Zadru. Iz 1365. očuvan je pečat knezova Frankopana, nešto su noviji pečati Kurjakovića. Vrlo su stari pečati župana pojedinih županija, a najstariji je

Poznati su i pečati humskih knezova, od kojih je najstariji kneza Miroslava (1190) u biz. stilu. U drugoj pol. XIV. st. na području Huma pečate upotrebljavaju vlastela iz roda Kosača, Radinovića, Pavlovića i dr., samo s monogramom i natpisom, poslije s grbom. Padom Bosne i Hercegovine pod tur. vlast kod domaćega plemstva prestaje upotreba pečata, jedino se apostolski vikari sve do druge pol. XIX. st. služe pečatima kao ovjerom vlastita potpisa. LIT.: I. Bojničić, Podaci k hrvatskom pečatoslovlju, VjHAD, 1881. — E. Laszowski, Prilozi hrvatskoj sfragistici, I i II, ibid., 1895. i 1901. — G. Čremošnik, Bosanske i humske povelje srednjeg vijeka, I—III, Sarajevo 1948—52. — P. Anđelić, Srednjovjekovni pečati iz Bosne i Hercegovine, Sarajevo 1970. — B. Zmajić, Heraldika, Sfragistika, Genealogija, Zagreb 1971. — S. Antoljak, Pomoćne istorijske nauke, Kraljevo 1971. — V. Brajković, Pečatnjaci, Zagreb 1980. R.

PEČAT UDRUŽENOGA
CEHA ZAGREBAČKOGA
KAPTOLA, 1637, Zagreb,
Hrvatski povijesni muzej

p. varaždinskoga župana Mojsa iz 1264. Poč. XIV. st. pojavljuju se prvi pečati nižega plemstva. Krajem XV. st. izrađen je srebrni pečatnjak kojim su se pečatile isprave Hrvatskoga sabora sve do 1848 (u Hrvatskome državnom arhivu). Na izbornoj povelji izdanoj u Cetingradu 1527. uz pečat hrv. velikaša-izbornika visi prvi poznati pečat kraljevine Hrvatske (Državni arhiv, Beč). U XVIII. st. u upotrebi su prvi pečati viših civilnih i vojnih vlasti te pečati trgovišta i povlaštenih općina. Prvi pečati građana neplemića pojavljuju se poč. XIX. st. na području pod franc. okupacijom i poslije u Ilirskim provincijama. Vlastoručni potpis, koji već u vrijeme renesanse dobiva sve veću važnost, od sred. XIX. st. znatno potiskuje pečaćenje, pa se od 1848. upotreba osobnih pečata postupno smanjuje a raste broj službenih pečata pojedinih ustanova. Dubrovačka Republika već u XIII. st. pečati isprave gradskim a poslije državnim pečatom. Pečate upotrebljava i dubrovačka vlastela a dubrovački građani, kao izuzetak u Hrvatskoj, vrlo rano imaju pečatnjake s ugraviranim obiteljskim grbovima. U Dalmaciji je izradba pečatnjaka stilski pod utjecajem Venecije.

Od sred. XIII. st. bos. vladari i feudalci pečate svoje isprave. Najstariji su pečati banova, od kojih je sada poznati pečat bana Mateja Ninoslava iz 1249. lik. oblikovan vjerojatno po uzoru na stečke. Zapadnoeur. tip pečata pojavljuje se tek za Kotromanića. S pečatom bana Stjepana II. Kotromanića (vladao 1322—52) počinje niz lijepo izrađenih prijestolnih pečata bos. vladara sve do posljednjega kralja Stjepana Tomaševića.

SIBINJ, selo SZ od Slavonskoga Broda, Barokna župna crkva Sv. Ivana Krstitelja ima uz zaobljeno svetište sakristiju, a uz brod bočnu kapelu; zvonik se izdiže iz gl. pročelja ukrašena volutama. U crkvi su kasno-barokna tri oltara, klupe, propovjedaonica, kip Majke Božje s Isusom te nadgrobna ploča s grbom kapetana Marianusa de Tersich (1767).

SIFFERT, V., polj. slikar. Sred. XIX. st. boravio u Karlovcu gdje je slikao portrete. Veliko platno *Obiteljski portret* (1844), koji se čuva u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu, jedini je poznati očuvani rad toga putujućeg slikara koji je radio na način srednjoeur. provincijskoga bidermajera.

LIT.: A. Simić-Bulat, Slikarstvo u Karlovcu u devetnaestom stoljeću (katalog), Karlovac 1978, str. 10, 21.

SIGIOLOGFIJA → SFRAGISTIKA

SIGMUND, Darko, arhitekt (Banja Luka, 13. VI. 1949). Diplomirao na Arhitektonskome fakultetu u Zagrebu 1973. te završio postdiplomski S. SIKIRICA, Mladenci

studij u Ljubljani. Još za vrijeme studija radi u Njemačkoj, a potom u Austriji, Iraku, Jordanu te u Libiji gdje realizira veći broj objekata u gradovima Sirte (s D. Fulanovićem) i Jaref (s D. Kelečićem). Sigmundov je libijski opus jedinstveni pokušaj kreativnoga osuvremenjivanja autohtone graditeljske tradicije. U Zagrebu je izradio projekte za građevine različite namjene; posebno se ističe stambeno-poslovna zgrada u Vrapču (1990) u kojoj je na zanimljiv način artikulirao odnos javnoga i privatnoga unutar jedne arhitektonske cjeline. Autor je TVD sustava (transformabilno-varijabilni dizajn proces) racionalizacije i optimalizacije arhitektonske gradnje pomoću standardiziranih elemenata.

F. Vu.

SIKAVICA, Ivan, slikar amater (Stari Grad na Hvaru, 8. I. 1911 – Split, I. II. 1952). Završio srednju tehničku školu u Splitu. Primio je prvu slikarsku pouku od E. Vidovića. Bio je lik. pedagog u Splitu, Kninu, Sinju i Omišu. Slikao u ulju i akvarelu krajolike, portrete i figuralne kompozicije ekspresivnih značajki (*Crveno sunce*, *Portret majke*, *Autoportret*, *Oplakivanje mrtvog sina*). – Samostalno je izlagao 1938. u Splitu, gdje mu je 1953. priredena retrospektivna izložba. Bavio se crtežom i karikaturom.

LIT.: H. Smolčak, Posmrtna izložba Ivana Sikavice, Književni Jadran, 1953, 13. – G. Gamulin, Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća, II, Zagreb 1988.

R. To.

SIKIRICA, Stipe, kipar (Jabuka kraj Sinja, 29. IV. 1933). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1958, gdje od 1969. predaje kiparstvo. Bio je suradnik Majstorske radionice V. Radauša. Od svojih je prvih radova (*Svirač*, 1962) opredijeljen za figurativni izraz, s primjesom folklornih elemenata zavičajne Cetinske krajine (*Spomenik alkaru* u Sinju, 1965; reljefna kompozicija *Štit veliki vojvode albarskog*, 1978). U portretima i aktovima traži sklad između fizičkih i psihičkih osobina likova (*T. Ladan*, 1972; *J. Kaštelan*, 1975; *Anđelija*, 1976). U složenijim kompozicijama istražuje simbolički ritam idealiziranih oblika (*Mladenci*, 1974; *Igra mladosti*, 1980; *Otvorena vrata*, 1985). Autor mnogih spomenika poginulima u II. svj. r. (Mikanovci, 1958; Orlić kraj Knina, 1966; Glavice, 1971) i poprsja *Blaža Baromića* u Senju i *Vrbniku* te skulpture *Don Mihovila Pavlinovića* u Podgori (sve iz 1994). – Samostalno je izlagao u Rijeci (1961), Zagrebu (1962, 1977, 1994), Beogradu (1964), Splitu (1977, 1979, 1981), Imotskome (1978), Sinju (1981) i Antverpenu (1987). Izradio brončana vrata crkve Gospe Sinjske u Sinju 1987. Bavi se medaljerstvom (*S. Gunjača*, 1979; *Dane*, 1992).

LIT.: J. Laušić, Stipe Sikirica (katalog), Zagreb 1962. – M. Šolman, Stipe Sikirica, Republika, 1965, 9. – Ž. Grum, Suvremena hrvatska umjetnost – poslijeratni period (katalog), Zagreb 1967. – K. Prijatelj, Stipe Sikirica (katalog), Split 1977. – E. Cvetkova, Stipe Sikirica (katalog), Sinj 1981. – J. Baldani, Sikirica, Zagreb 1986. – J. Džurđević, Stipe Sikirica (katalog), Zagreb 1994.

Ž. Sa.

SILA, Zdenko, arhitekt i urbanist (Prag, 2. II. 1915). Arhitekturu studirao u Ljubljani (1934–41, J. Plečnik). Do 1949. radio kao projektant u Ministarstvu narodne obrane u Beogradu, potom u Rijeci. Od 1952. radi u Urbanističkom institutu za Istru i Hrvatsko primorje gdje je 1956–78. ravnatelj. Predaje od 1968. na Višoj tehničkoj školi, na Tehničkome fakultetu te Pedagoškome fakultetu (od 1978) u Rijeci. Bavio se urbanističkim i prostornim planiranjem, pejzažnom arhitekturom te oblikovanjem interijera. Izradio je urbanističke planove za Poreč, Rovinj, Rabac, Labin, Crikvenicu, Rab i Mali Lošinj. Njegov smisao za intervencije u prirodi našao je odraz u memorijalnoj plastici; sa Z. Kolacijem podiže spomenik i grobnicu Vladimira Gortana u Bermu, 1953, te memorijalne spomenike (spomenik oslobođenja Rijeke na Delti, 1955; spomen-kosturnica palih boraca u Parku heroja na Trsatu, 1957), a samostalno mnogobrojne spomenike u Istri, Gorskom kotaru i na kvarnerskim otocima (spomenik poginulim borcima u Viškovu kraj Rijeke, 1959; spomenik »smrznutim partizanima«, 1969). Objavio više stručnih članaka.

BIBL.: *Novi parkovi u Rijeci*, Arhitektura, 1952, 3; *Historijske urbanističke cjeline u Istri i Kvarneru*, Urbs, 1958, 12; *Pejzaži sjeverojadranske regije*, Hortikultura, 1965, 12; *Urbanističko-arhitektonsko projektiranje u specifičnim ambijentima Malog Lošinja*, Zbornik radova Više tehničke građevinske škole, Rijeka 1972; *Njegovanje autohtone arhitekture*, Zbornik radova Fakulteta graditeljskih znanosti, Rijeka 1980.

LIT.: F. Šijanec, Sodobna slovenska likovna umjetnost, Maribor 1961. – V. Ekl, Memorijal dvadeset šest smrznutih partizana u Matić poljani, Arhitektura, 1975, 155. – D. Venturini, Memorijalni opus arhitekta Zdenka Kolacija, ibid.

Ra. Mat.

SILADIN, Branko, arhitekt (Slovenske Konjice, 29. VIII. 1936). Arhitektonski fakultet završio u Zagrebu 1962. Do 1969. djeluje u Njemačkoj, 1968. osniva projektantsku grupu »X« a 1969. grupu »Z« s kojima uspješno sudjeluje na mnogim natjecajima. Potom djeluje samostalno a 1992. osniva projektni biro »Odak-Siladin«.

B. SILADIN, Lapidarij Arheološkoga muzeja u Zagrebu

Većina se Siladinovih projekata bavi obnovom i rekonstrukcijom gradskih prostora u kojima uspijeva ostvariti sintezu povijesnih slojeva i novoga urbanog dizajna (Trg bana Josipa Jelačića, 1981–87, s M. Kranjcom, B. Šerbetićem; Lapidarij Arheološkoga muzeja u Zagrebu, 1985). – Autor je mnogobrojnih projekata javnih zgrada, među kojima se ističu: proširenje škole u Osseburgu, 1961. i administrativna zgrada u Moersu, 1961. u Njemačkoj; Zagrebačko kazalište mladih u Zagrebu, 1975–87; rekonstrukcija i dogradnja osnovne škole »Grad« u Dubrovniku, 1987; zgrada policijske uprave u Krapini, 1995; potom stambenih zgrada u Repelenu u Njemačkoj, 1966. te u Petrinjskoj ul. 31 u Zagrebu, 1995. – U Siladinovu opusu posebno mjesto zauzimaju projekti obiteljskih kuća koje se ističu čistoćom forme i tlocrta te primjenom lokalnih građevnih elemenata (kuće Župančić u Moersu u Njemačkoj, 1968; Vrvilo u Lovranu, 1976; Lazić u Ičićima, 1978; Lazić-Raše na Prekrižju u Zagrebu, 1982; Zrno u Ičićima, 1984; Gospodnetić u Richmondu, SAD, 1988; Biškupić u Sutivanu na Braču, 1993).

Izradio je više spomen-obilježja (spomenik poginulim policajcima u Zagrebu, 1993; znamen 900-te godišnjice Zagreba, 1995), bavi se uređenjem interijera (Mala kavana u Zagrebu, 1988), industrijskim dizajnom (dieselska i električna lokomotiva za tvornicu »Đuro Đaković«, 1963).

Sudjelovao je na mnogim natjecajima: kulturni centar u Skoplju i urbanističko rješenje centra Bitolja (1968), novi velesajam u Skoplju (1969 – s grupom »X«), sveučilišna biblioteka u Sarajevu (1970), Centar Banje Luke (1972 – s grupom »Z«), uređenje Marulićeva i Mažuranićeva trga u Zagrebu (1973, s M. Ujević), urbanističko-arhitektonsko rješenje Iblerova trga u Zagrebu (I. nagrada, 1976, s B. Šerbetićem), robnu kuću u Praškoj ul. u Zagrebu (II. nagrada, 1977, s H. Auf-Franić), uređenje trga u Gajnicama (I. nagrada, 1980), upravna zgrada i krematorij groblja u Drenovi u Rijeci (II. nagrada, 1981), rekonstrukcija stambenih blokova u Südliche Friedrichstadt za »IBA« Berlin (izvedbena nagrada, 1981, s A. Kostelcem), muzej Trigon u Grazu (1988). S M. Hrčićem i T. Odakom radi projekte za jugosl. paviljon u Seville za EXPO 92 (I. nagrada, 1990), te u Zagrebu za Svjetski trgovački centar na Velesajmu (I. nagrada, 1991), a samostalno za uređenje kazališnoga trga (I. nagrada, 1990), stambenu zgradu u Vramčevoj ul. (I. nagrada, 1994) i poslovno-stambeni kompleks Croatia (I. nagrada, 1995). U mnogim studijama posebno se bavi problemima uređenja zagrebačkoga Donjega grada (studija pješačke zone Praška ul. – Gajeva ul. – Bogovićeve ul. – Preradovićev trg, 1970; rekonstrukcija »Zelene potkove«, 1980, s M. Kranjcom, B. Šerbetićem; studija prostora Sinagoge u Praškoj ul., 1989; studija Planićeva prolaza, 1989). – Urednik je časopisa »Čovjek i prostor« (1983–87), te glavni urednik »Arhitekture« (1989–91). Samostalno izlagao u Veneciji (1981), Zagrebu i Ljubljani (1991).

LIT.: S. Knežević, Estetizacija kao sredstvo i cilj, Arhitektura, 1982, 180–181. – Ista, Dva prijedloga, ibid., 180–181. – Ista, Izložba dobitnika Velike nagrade 14. Zagrebačkog